

بسم الله الرحمن الرحيم

بازشناسی مناسک عاشورا

حجت الاسلام دکتر داود کیجانی

انتشارات راه ابریشم
پاییز ۱۳۸۹

سرشناسه	: کمیجانی، داود، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: بازشناسی مناسک عاشورا / داود کمیجانی.
مشخصات نشر	: تهران: راه ابریشم، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۱-۱۹-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۲ - ۶۱ ق — سوگواری‌ها
موضوع	: عاشورا -- شعائر و مراسم مذهبی
رده بندی کنگره	: ۲۶۰/۲۶۰/۳BP : ۱۳۸۹
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۷۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۱۵۸۵۱۲

انتشارات راه ابریشم

SILK ROAD PUBLICATION

www.silkroadpub.ir Email: info@silkroadpub.ir

عنوان کتاب: بازشناسی مناسک عاشورا
 مؤلف: حجت الاسلام دکتر داود کمیجانی
 ناشر: انتشارات راه ابریشم
 نوبت چاپ: اول ۱۳۸۹ هـ. ش
 شمارگان: ۲۰۰۰
 قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۱-۱۹-۲
 مراکز پخش: ۸۸۹۷۹۳۷۷ - ۹۱۲۱۸۸۶۷۶۵
 بکتاب: ۵ - ۳۰۳ - ۸۸۹۴۰۲۱
 حق چاپ محفوظ است.

« فهرست مطالب »

مقدمه	۷
خاستگاه مراسم سوگواری حسینی در تاریخ اسلام	۱۱
- سوگواری حسینی در قرون اولیه اسلام	۱۳
- سوگواری حسینی در قرون میانی اسلام	۳۴
- سوگواری حسینی در دوران معاصر	۴۳
بررسی تأثیرگذاری مراسم سوگواری حسینی بر جامعه اسلامی	۴۹
- تفکیک بین اسلام حسینی (واقعی) و اسلام اموی (جعلی)	۵۲
- انگیزه بخشی برای احقاق حق اهل بیت و پیروانشان	۵۳
- همسو سازی و تقویت انسجام اجتماعی	۵۴
- آرامش بخشی با نوعی تخلیه احساسات	۵۵
تحلیلی بر شیوه مراسم سوگواری حسینی	۵۹
- شیوه خاص مراسم (شروع عزاداری قبل از سالروز شهادت)	۶۰
- ابزار و وسایل مراسم	۶۵
- نحوه تأمین هزینه‌ها	۶۶
- نحوه مشارکت مردم	۶۷
- هدف‌گیری ارشادی (مخاطبان عمومی)	۶۸
- آمیختگی با هنر	۷۰

آسیب شناسی مراسم سوگواری حسینی ۷۵

الف) آسیب‌های محتوایی ۷۵

۱. آمیختگی انگیزه با انگیزه ۷۶

۲. افراط در ابراز احساس به اهل بیت (ع) ۷۷

۳. محور شدن مرثیه‌خوانی به جای وعظ و ارشاد ۷۹

۴. بیان هجویت و تحریفات در اشعار و سخنان خطبا و مداحان ۸۰

۵. کوفتن به طبل اختلاف ۸۳

ب) آسیب‌های شکلی ۸۴

۱. رفتارهای جنون آمیز ۸۵

۲. افزوده شدن ابزار ناهمگون به آلات مراسم ۸۶

نکاتی در ارتقا بخشی مراسم سوگواری حسینی ۸۹

الف) شناخت اهداف و توجه به آنها ۸۹

۱. انسان سازی ۹۰

۲. احیای حقیقت و ارزش‌های اسلامی (بطور عام) ۹۲

۳. تبیین ارزش‌های عرفانی ۹۴

۴. جذب پیروان جدید ۹۷

۵. همسویی و انسجام اجتماعی ۹۸

ب) شناخت ارکان حماسه ۱۰۰

۱. آشنایی با شخصیت‌های اصلی حماسه ۱۰۰

۲. آگاه سازی از تاریخ قبل از واقعه کربلا ۱۰۲

۳. تاریخ بعد از واقعه کربلا ۱۰۳

۴. پاسخ به شبهات و سئوالات ۱۰۴

ج) تقویت ساختار مراسم ۱۰۵

۱. تقویت مدیریت هیئات ۱۰۶

۲. نظم در تشکیلات ۱۰۷
۳. تربیت مبلغان آگاه و توانا ۱۰۸
۴. هدایت بخشی مداحان ۱۱۰
۵. طراحی شیوه های جدید و جذاب با رعایت شئون ۱۱۰
۶. گسترش مشارکت مردم ۱۱۲

معحرم و عاشورا در دیدگاه رهبری ۱۱۵

- مناسک عاشورا در دیدگاه های امام خمینی (ره) ۱۱۵
- مناسک عاشورا در دیدگاه های آیت الله خامنه ای ۱۱۹
- تحلیل دنیای استکبار از فرهنگ تشیع ۱۲۱

کتابشناسی مأخذ ۱۲۵

باشکوهی برپا می‌کنند. مراسمی که آن را به حق باید یک «مناسک مذهبی» در جهان اسلام نامید.

هر چند این مناسک مذهبی مختص به شیعیان نیست اما در جامعه تشیع به یکی از ارکان هویتی مذهب شیعه تبدیل شده است؛ ساختار و ویژگی‌ها خاصی این مراسم، حاوی پیام‌هایی است که ارزش‌ها و باورهای شیعیان را زنده و پویا می‌سازد. البته منتقدانی نیز بوده و هستند که در طول این سال‌های متمادی بر این مراسم تحلیل‌هایی داشته‌اند. برای مثال همیشه این سؤال برای برخی از مستشرقین دیگر و حتی فرق مسلمان بوده که چرا شیعیان و امامان آنها اینقدر برای برگزاری سوگواری حسینی و مراسم عاشورایی تأکید داشته و اصرار می‌ورزند؟! چرا باید برای یک واقعه قدیمی و گذشته در اعماق تاریخ اسلام، اینقدر حساسیت نشان داد و با صرف هزینه‌های سنگین، به یاد بود آن همت گماشت؟! و یا مثلاً این که چرا این سوگواری دارای سبک و سیاق متفاوتی است؟! و بر خلاف دیگر مراسم سوگواری متداول در بین مردم و حتی شیعیان، از سالروز شهادت آغاز نمی‌گردد، بلکه این مراسم با روشی خاص، ده روز قبل از سالگرد این حماسه آغاز شده و پس از یک برنامه سوگواری نسبتاً طولانی (ده روز)، تقریباً در روز وقوع آن حماسه (عاشورا) به پایان می‌رسد! آیا این یک نابهنجاری در رفتار شیعیان و محبین حسین بن علی^(ع) است یا یک تاکتیک رفتاری حساب شده شیعیان می‌باشد؟

در این رساله قصد آن است تا در جهت بازشناسی این مناسک مذهبی، سیر تاریخی مراسم سوگواری حسینی را مورد بررسی قرار داده

و در ضمن بررسی روند تکاملی آن در تاریخ اسلام، فلسفه وجود این گونه مراسم عزاداری، عوامل پایداری و علت تفاوت ساختاری آن بدست آید.

در این راه ابتدا به خاستگاه مراسم سوگواری حسینی در جهان اسلام پرداخته و به چگونگی تأثیر گذاری این مراسم بر جامعه اسلامی اشاره می‌شود، سپس با نقدی بر شیوه مناسک عاشورایی، وجوه امتیاز و تفاوت‌های آن با دیگر مراسم سوگواری مورد بررسی قرار می‌گیرد. پس از آن به تناسب، به آسیب شناسی این مراسم پرداخته، تلاش می‌شود تا برای ارتقا بخشی آن، راهکارهایی مؤثری ارائه شود. در ادامه فرازهایی از بیانات رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی^(ره) و رهبر معظم انقلاب، آیت‌الله خامنه‌ای، در خصوص اهمیت محرم و حماسه عاشورا ذکر می‌گردد و در انتها برای حسن ختام، با ذکر نظرات مراجع در خصوص احکام برخی از مسائل مبتلابه در مراسم بزرگداشت اهل بیت^(ع)، این مبحث خاتمه می‌یابد.

امید است تا این خط نوشته ناچیز، مقبول نظر حق و پیروان او قرار گیرد و نام ما نیز در زمره پیروان و محبان اهل بیت رسول خدا^(ص) محسوب گردد.